

Vinjettmelodin tonar ut, Margareta Benson tittar in i kameran och med stadig röst börjar hon läsa upp nyheterna.

Av egen erfarenhet vet hon hur viktigt det är att programledaren talar tydligt och hon vill gärna vara ett föredöme.

TEXT: ULRIKA NILSSON FOTO: PETER KNUTSON

Vände motgång till styrka

Margareta gör sig hörd

TROTS ATT KLOCKAN BARA ÄR ELVA på förmiddagen närmar sig Margareta Bensons arbetsdag sitt slut. När hon möter Auris i Sveriges Televisions foajé har hon varit uppe sedan halv fyra och klarat av fem direktsändningar för regionala nyhetsprogrammet ABC (Stockholms län och Uppsala). Ändå ser hon pigg och fräsch ut.

– Smink, säger hon med ett leende.

TV-tittarna kan inte se att Margareta Benson har två hörapparater bakom det blonda håret.

Hon tvekar inte att ställa upp i en intervju om sin dåliga hörsel, trots att det fortfarande är ett ganska känsligt ämne för henne.

– För några år sedan kunde jag börja gråta när jag pratade om min hörselskada. Den är fortfarande inget jag skyltar med, men de flesta vänner och kolleger vet förstås. Tyvärr har jag inte berättat för alla, ännu.

Uppväxt i Dalarna

Vi slår oss ner på ett kafé i tv-huset och en arbetskamrat kommer förbi. När han får veta att intervjun handlar om Margaretas hörselskada, så säger han att den inte märks.

– Det säger alla. Ibland hade det varit bättre om den syntes, tycker hon.

Över huvud taget tycker hon att personer med funktionsnedsättningar borde synas mer i tv, för att slå hål på fördomar och avdramatisera synen på hjälpmedel.

Margareta Benson har fått förklarar att hörselskadan är medfödd, men det var först som vuxen hon fick besvär av den. Un-

der uppväxten i Smedjebacken i södra Dalarna hade hon inga problem. Skolan gick utmärkt och vare sig hon själv eller hennes familj tänkte på att hon inte hörde lika bra som andra.

Redan som barn spelade hon in egna radioprogram och gjorde tidningar, så valet av yrke var naturligt.

– Jag hade nog svårt att bestämma mig för vad jag ville bli och när man är journalist får man titta in i alla möjliga världar.

”Alla andra antecknade”

På journalisthögskolan blev det för första gången uppenbart att hon hade problem att höra.

– Vi fick i uppdrag att skriva referat från en rättegång och alla pratade väldigt tyst. Jag såg hur mina klasskompisar antecknade men hade själv väldigt svårt att höra vad som sades. I stället hittade jag en annan rättegång, tror det var något om en narkoman som stulit en falukorv i en butik. Den hölls i en liten lokal där jag kunde höra vad de sa, så jag skrev om den i stället. När läraren ställde sig frågande till varför jag valt ett sådant obetydligt mål, höll jag ett engagerat tal om att alla människor minsann är lika viktiga.

Hon skrattar gott åt minnet, men när det hände var det inte kul. Hon var inte redo att säga som det var; att hon hörde dåligt. I stället gömde hon sig bakom ett socialt engagemang.

Hon kom till Rapport som praktikant från journalisthögskolan och sedan dess har hon arbetat mer eller mindre hela tiden med nyhetsprogram i tv, först som reporter och de senaste tre, fyra åren som programledare.

forts. _____

MARGARETA BENSON

Ålder: 43

Bor: Sundbyberg. Dalkulla som flyttade till Stockholm 1987.

Familj: Man och två söner, 8 och 10 år.

Yrke: Programledare i regionala nyhetsprogrammet ABC. Har jobbat som lärarvikarie och försäljare av restaurangutrustning.

Fritid: Läser mycket, umgås med vänner, bakar, spelar tennis, åker skidor och försöker hinna med trädgården. Förebilder i yrket: Kerstin Holm (Rapport) och Elisabet Höglund för att de är kunniga, envetna och visar att man kan vara nyfiken även efter 40. Bo Strömstedt för hans språkliga briljans.

”Jag kontrollerade allt både två och tre gånger”

En vanlig arbetsdag åker hon hemifrån vid 4-tiden för att vara på redaktionen en halvtimme senare. Hon förbereder sändningarna, håller koll på nyhetsflödet och skriver manus.

Strax efter lunchtid är arbetsdagen slut.

– Jag lägger mig 21 när jag ska upp och jobba, men måste ändå sova en liten stund när jag kommer hem. Sen har jag hela eftermiddagen ledig.

Hon har ingen längtan efter ett nio till fem-jobb.

– Det är guld värt att kunna arbeta så här medan barnen är små, tycker hon.

En del veckor vänder hon på dygnet och har kvällssändning. Hon gillar variationen; på kvällarna är programmet längre och det är mer liv och rörelse i TV-huset.

Kände sig utsatt

När hon arbetade som reporter kände hon sig ibland utsatt på grund av hörselskadan.

– Man är nog alltid lite orolig för att uppfatta fel och jag kontrollerade allt både två och tre gånger. Att redigera inslagen med lurar på öronen var inte så bra, jag slapp göra det efter inrådan från läkaren.

Hon kände också en längtan efter förändring och när programledarjobbet dök upp tackade hon ja.

Frågan om hon blivit kändis får henne att skratta gott.

– Verkligen inte. Jag springer inte på partyn och premiärer. Det händer att folk på stan hälsar, men det är nog snarast för att

jag ser bekant ut och de tror att de känner mig. Dessutom är jag sällan sminkad privat och ser annorlunda ut mot i tv.

Hon tycker det är trevligt när tittare tackar för att hon läser nyheterna tydligt.

– Det handlar inte om så stora ansträngningar. Jag utnyttjar förmånen att kunna gå till den talpedagog som finns här i huset. Det blir kanske ett par besök om året. Enkla saker gör stor skillnad, som att ta stöd från magen när man talar och inte låta rösterna falla i slutet av meningarna. Det är inget tvång att gå till talpedagogen, men jag tycker att fler borde göra det.

Skrev till vd:n

Margareta Benson var med i en grupp på SVT som arbetade för bättre ljud i programmen.

– När jag läste att det skulle starta ett projekt för bättre hörbarhet, skrev jag ett brev till Eva Hamilton (svt:s vd, reds anmärkning) och berättade att jag gärna ville engagera mig i det. Projektet är nu avslutat.

Har det gett någon effekt?

– Inte så mycket som man skulle önska. Claes Elfsberg skrev nyligen en artikel i interntidningen där han konstaterade att ljudet i en ny SVT-produktion var uruselt. Det är pinsamt – så ska det inte vara.

Innan ett inslag sänds ska egentligen hörbarheten kontrolleras, men trots det är det inte ovanligt att talet drunknar i bakgrundsbuller.

Nyhetskoll. Redaktionen sitter i ett öppet kontorslandskap, en miljö som inte är den bästa ur ljudmiljösynpunkt. Det är mycket folk, prat och telefoner som ringer. Margareta Benson tycker ofta det är svårt att höra vad kolleger säger.

– Ett nästan komiskt exempel var en gång när kulturministern, som själv är hörselskadad, blev intervjuad i Rapport. Intervjun gjordes vid gatan utanför Radiohuset och det gick knappt att höra vad de sa för trafikbruset.

Sköts med automatik

Margareta Benson har inga andra hjälpmedel än sina hörapparater. Tack vare de öppna insatserna (en tunn slang med en liten plopp längst ut) får hon även plats med medhörningssnäckan i ena örat. Den måste hon ha för att kunna ha kontakt med redaktören under sändning.

Kamerorna sköts numera automatiskt och ljuset är inställt och klart, så programledaren sitter helt själv i studion. Mellan sändningarna arbetar Margareta på redaktionen – ett öppet kontorslandskap – där hon har sin plats mitt i lokalen.

– Det är en jobbig miljö. När det är många som pratar, telefoner som ringer och folk som kommer och går är det svårt att höra.

Margareta berättar att hon vanligtvis är en social person, men att hon blir mer sluten och reserverad i kontorslandskapet.

– Man känner sig dum när man inte hör och riskerar att bli uppfattad som arrogant om man inte svarar.

Det var svårigheterna att höra i kontorsmiljön som fick henne att uppsöka företagsläkaren för cirka tio år sedan. Hon remiterades omgående vidare till hörselkliniken.

– Jag var helt knäckt. När de frågade om jag ville gå en rehabilitering för yrkesverksamma på Rosenlunds sjukhus var jag tveksam. I efterhand tycker jag att det var bland det bästa jag har gjort. Där fick jag förståelse för hur hörselskadan påverkar mig och hur mycket energi den tar. Det var också viktigt för mig att träffa andra med nedsatt hörsel.

Efter rehabiliteringen kände hon sig redo att berätta för sin omgivning, som inte haft en aning om hennes problem med hörseln.

Ostörd sömn

Intervjun börjar närma sig sitt slut och Margareta ska snart åka hem till Sundbyberg, där hon bor med man och två söner, 8 och 10 år. När veckans sista arbetspass är avslutat, väntar en långhelg med bland annat tennis och skidåkning.

I familjelivet kan hon ibland se fördelar med att höra dåligt.

– Om det blir allt för stöjt, som när vi hade barnkalas senast, så kan jag faktiskt stänga av apparaterna. Och jag sover väldigt gott, till och med om det är stökigt runt omkring.

– Det är så mycket som är bra i mitt liv och jag är tacksam för det. Genom min hörselskada har jag fått en större förståelse för hur andra människor har det och jag blir glad när jag får kort och mejl från tittare som skriver att jag hjälper dem genom att prata tydligt. Det är saker som jag nog inte hade tänkt på annars. Jag har hittat en ny plattform och använder mina erfarenheter till något bra. ●